

Lausuntopyyntö

06.05.2022

VN/558/2022

**Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle
julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä
koskevaksi lainsäädännöksi**

Sivistystyönantajien lausunto

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 Nykytila ja sen arviointi:

Hallituksen esitysluonnoksessa työvoimapalvelut siirtyisivät kuntien järjestämisvastuulle. Kyseessä olisi suuri hallinnollinen muutos, jonka kokonaisvaikutukset jäivät esityksen perusteella epävarmoiksi. Muutokseen liittyy riski kasvavista kustannuksista ilman varmuutta sellaisista tuloksista, joilla kustannusten kasvu olisi perusteltu. Työllisyyden nostamisen keinoja nykyisten hallinnollisten rakenteiden puitteissa ei ole tarkasteltu esityksessä riittävästi. Sivistystyönantajat (Sivista) katsoo, että ennen isojen uudistusten tekemistä on odotettava käynnissä olevasta kuntakokeilusta saatavia arviointituloksia.

Esityksen vaikutusarviointiteksteissä todetaan, että työvoimaviranomainen voisi järjestää työvoimakoulutusta omana tuotantonaan tai hankkia sitä palveluntuottajilta. Sivistystyönantajat suhtautuu hyvin kriittisesti lakitekstien väljään muotoiluun siitä, miten työvoimakoulutuksia hankittaisiin. Kilpailuneutraliteetin takaaminen koulutusten hankinnassa tulee taata, jotta uusi kunnan työvoimaviranomainen ei suosi koulutusten hankinnassa kunnan omaa koulutuksenjärjestäjää esimerkiksi pilkkomalla hankintoja osiin niin, että koulutuksia voi tilata suoraan hankintoina. Esitysluonnoksessa arvioidaan, että uudistus voi vähentää ostopalveluina hankittavien työvoimapalveluiden määrää, eli käytännössä ohjata kuntia tukemaan omia koulutuksenjärjestäjiään. Arviota ei ole kuitenkaan huomioitu lakiesityksessä niin, että tällaista kilpailun rajaamista ei tapahtuisi.

Työvoimakoulutuksia järjestävä toimijakenttä on tällä hetkellä monipuolinen. Koulutuksia toteutetaan hankintoina kilpailutuksen perusteella ja koulutuksia järjestävät niin yksityiset ja kunnan/kuntien omistamat koulutuksenjärjestäjät kuin yksityiset yrityksetkin. ELY-keskusten ja TE-toimistojen hankintaosaaminen on ajan mittaan kehittynyt. Hankintojen laatuksiteristössä on edelleen kehitettävää, mutta yksityisiä sekä kunnallisia ja koulukuntayhtymien järjestäjiä on kohdeltu samoin kilpailullisin periaattein.

Työllisyyden kuntakokeilu on ollut käynnissä vasta vähän aikaa, eikä sen vaikutuksista ole vielä tietoa. Hallitus on korostanut tietopohjaista päätöksentekoa. Sivista katsoo, että ennen suuren työvoima- ja yrityspalvelu-uudistuksen tekemistä on odotettava työllisyyden kuntakokeilujen työllisyys-, kustannus- ja hyvinvointivaikutusten arvioinnin tuloksia, jotka valmistuvat syksyllä 2023. Vasta tulosten pohjalta voidaan arvioida, voidaanko suunnitelluilla muutoksilla saavuttaa asetettuja tavoitteita kustannustehokkaasti.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 Tavoitteet:

Uudistuksen tavoite työllisten määrän lisäämisestä 7000-10000:lla on kannatettava, mutta Sivista peräänkuuluttaa kriittistä arviointia siitä, saavutetaanko nyt esitetyllä suurella hallinnollisella muutoksella tämä tavoite ylipäättään ja saavutetaanko se kustannustehokkaasti. Tavoitteen toteutumiseen ja muutoksen sivuvaikutuksiin liittyy niin paljon epävarmuuksia, että ennen mahdollista työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä on odotettava kuntakokeilun arvioinnista saatavia tuloksia.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 Keskeiset ehdotukset:

Sivista kiinnittää huomiota erityisesti työvoimakoulutusten järjestämiseen ja hankintaan. Laissa ei edellytettäisi, että kunta hankkii koulutukset palveluntuottajilta, vaan kunta voisi myös tuottaa koulutuksia itse. Sivista katsoo, että lakiin on kirjattava yksiselitteisesti se, että koulutushankinnat on tehtävä kilpailuneutraliteettia noudattaen suosimatta esimerkiksi kunnan omia koulutuspalveluita. Koulutuksia on hankittava tarve edellä.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 Pääasialliset vaikutukset:

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot:

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 Lakia alemman asteinen sääntely:

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 Toimeenpano ja seuranta:

Mikäli lainsäädäntöesitys etenee, on työllisyyspalvelujen hankinnoissa noudatettava kilpailuneutraliteetin periaatetta. Kilpailuneutraliteetin toteutumista on myös seurattava. Jos kuntien omat koulutusyksiköt alkavat painottua työvoimakoulutuksen tuottajina nykyistä enemmän, on tilanne arvioitava kilpailunäkökulmasta.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

Sivista ei kannata työvoimapalvelujen uudistamista esitetyllä tavalla. Esitysluonnoksen vaikutusarviossa on paljon epävarmuuksia, eikä niistä muodostu sellaista kuvaa, että siirron hyödyt olisivat suuremmat kuin siirtoon liittyvät toiminnalliset ja kustannusriskit.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne: Sivista kiinnittää huomiota erityisesti työvoimakoulutusten järjestämiseen ja hankintaan. Laissa ei edellytettäisi, että kunta hankkii koulutukset palveluntuottajilta, vaan kunta voisi myös tuottaa koulutuksia itse. Sivista katsoo, että lakiin on kirjattava yksiselitteisesti se, että koulutushankinnat on tehtävä kilpailuneutraaliteettia noudattaen suosimatta esimerkiksi kunnan omia koulutuspalveluita. Koulutuksia on hankittava tarve edellä. Oikein toteutetut hankinnat takaavat koulutusten laadun ja kustannustehokkuuden.

Työvoimakoulutuksena toteutettavaan kotoutumiskoulutukseen ohjauksessa on ollut nykyisellään epätasaisuutta. Samoilla edellytyksillä kotoutettavia on ohjattu tai jätetty ohjaamatta kotoutumiskoulutukseen. Jos toiminta siirtyy aiempaa useampiin ja pienempiin yksiköihin, laadunvarmistus on oleellista.

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Näkemyksenne esitykseen sisältyvistä muista lakiehdotuksista:

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku; Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta; Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvalain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;
Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;
Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat

- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa: -